

ÚSPECHY A NEDOSTATKY PARTICIPÁCIE V PROSTREDÍ ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Prezentácia výsledkov výskumu

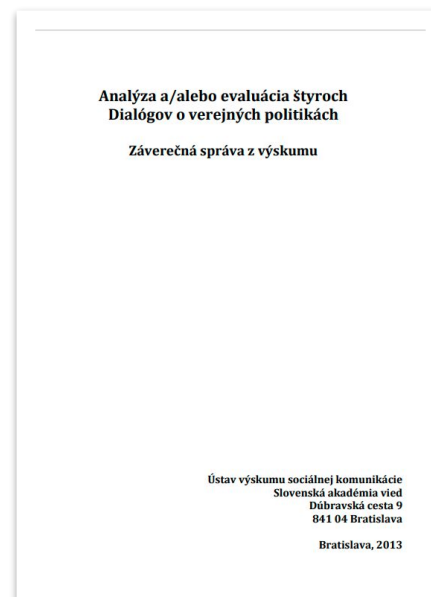
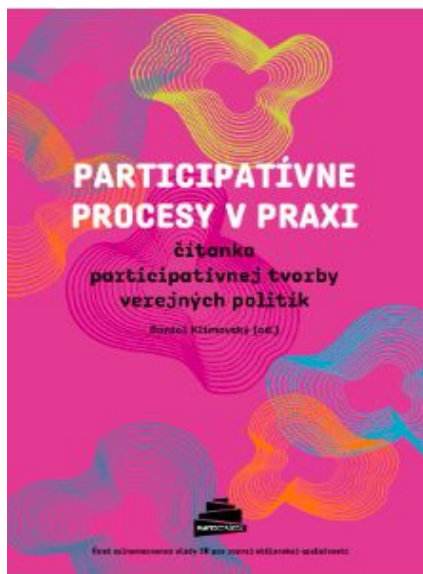
Mgr. Anna Šestáková, PhD.

Kontakt: Anna.Sestakova@minv.sk

ANALYTICKÝ PROGRAM A ÚOŠS

- Prečo nestačí poznanie z prvého národného projektu Participácia?

VZORKA

Aké procesy (a rezorty) slúžili ako podklad k analýze?

Počet sledovaných procesov	12 (potenciálne viac v závislosti od počtu aktuálne mapovaných procesov)
Typ dokumentu (legislatívny – nelegislatívny)	5 legislatívnych (zákony) 7 nelegislatívnych (stratégie, koncepcie, akčné plány)
Zapojené rezorty	9
Časové obdobie priebehu participatívnych procesov	2012 - 2022
Procesy zdokumentované v publikáciách:	Hlas menších Participatívne procesy v praxi 4 dialógy o verejných politikách interné materiály a dáta

Systémové nedostatky

- Realizácia participácie nie je systémová (je založená na individuálnej iniciatíve)
- Nedostatočná spolupráca rezortov
- Povinne zverejňovaná dokumentácia (predbežná informácia, správa o účasti verejnosti) nespĺňa svoj účel
- Hodnotenie participatívneho procesu – chýba kontrola kvality procesu

Nedostatky na úrovni rezortov

- Nesystematické mapovanie zainteresovaných akterov
- Absentuje interný plán participatívneho procesu
 - nedostatočne premyslený dizajn PP
- Nie sú vyčlenené dostatočné zdroje na proces
- Nedostatočná spolupráca útvarov
- Deficity v nepovinne zverejňovanej dokumentácii (nedostatočná informačná otvorenosť voči verejnosti)
- Absencia dokumentácie (zápisnice z individuálnych stretnutí, výstupná správa z procesu)

NEDOSTATKY NA ÚROVNI REZORTOV

Nedostatok: Nesystematické mapovanie zainteresovaných aktérov

- Primárne aktéri, ktorých poznajú / majú s nimi skúsenosť (vyhľadávanie na základe predchádzajúcich skúseností a kontaktov)
- V niektorých prípadoch úplná absencia identifikácie aktérov vopred (spoliehanie sa na sebaidentifikáciu)

Ako sa inštitúcie ÚOŠS rozhodujú, s kým sú ochotní komunikovať?

Sú ochotní komunikovať, ak...

- ✓ existuje história vzájomnej spolupráce
- ✓ poznajú splnomocnené osoby
- ✓ ide o dôležitý subjekt / dôležitého stakeholdera
- ✓ má daný subjekt odborné zázemie, prax, argumentačnú bázu
- ✓ nemajú veľmi záujem komunikovať s „neodbornou“ (laickou) verejnosťou

Antagonistické nastavenie voči účasti tých skupín verejnosti, ktoré nedisponujú expertným poznaním:

- ✓ ich argumenty sú „nepodstatné, zavádzajúce, neodborné a zdržujú“
- ✓ rozhodujú sa na základe emócií a pocitov, používajú „domnelé“ argumenty, sú iracionálni...

Nedostatok: Chýba vopred pripravený detailný plán participatívneho procesu

- chýba vopred pripravený detailný plán participatívneho procesu, ktorý by jasne definoval ciele procesu, vo vzťahu k týmto cieľom vhodný formát procesu, metódy / nástroje, rozsah zapojených aktérov, atď.
- Podceňuje sa plánovacia fáza procesu vrátane plánovania dizajnu

Ako inštitúcie ÚOŠS uvažovali o dizajne participatívnych procesov?

- Išli sme na to „sedliackym rozumom“ vzhľadom k tomu čo chceli dosiahnuť
- Výber dizajnu nebol formalizovaný, že by niekto o tom rozhodol, skôr to bolo také „prirodzene spontánne“
- Ani sme sa veľmi nebavili o tom, ako ten participatívny proces ideme riešiť
- Zostavili sme pracovnú skupinu, to je zvyčajný postup
- Nepotrebovali sme metodiku, máme svoje osvedčené postupy

...

- dizajn procesov na národnej úrovni v SR je vzájomne veľmi podobný, v zahraničí omnoho väčšia diverzita

Nedostatok: Nie sú vyčlenené zdroje na participáciu

- Personálne poddimenzovanie – jednotlivé roly v procese zastáva jeden človek
- Obsahoví gestori majú motiváciu aj nápady, ale nemajú zdroje a kapacity, personálne, časové, finančné, technické

Nedostatok: Nedostatočná spolupráca útvarov v rámci štátnej správy

Príklad: dve sekcie v rámci jedného rezortu (obsahoví gestori jednej a tej istej politiky)

Postoj vedenia sekcie 1:

- participáciu nepraktizujú, lebo to nie je povinnosť, ktorá by vyplývala zo zákona, nevidia v tom zmysel, kvalitné dokumenty tvoria aj bez nej, verejnosť by len zbytočne predkladala svoje neodborné názory a protichodné požiadavky

Postoj vedenia sekcie 2:

- participácia je užitočný nástroj na zníženie počtu pripomienok v MPK a zvýšenie dôvery v danú inštitúciu

- sekcia 1 nemala žiadne informácie o tom, že sekcia 2 realizuje participáciu pred MPK

Nedostatok: Nedostatočná informačná otvorenosť voči verejnosti v rámci nepovinne zvereňovanej dokumentácii

- rezorty len zriedkavo zverejnili informácie nad rámec toho, čo musia zverejňovať povinne
- verejnosti okrem tlačových správ neboli prístupné podrobnejšie informácie o procese, ani dokumentácia z procesu (orgány a ich zloženie, harmonogram, dôležité dátumy, zápisnice zo stretnutí...)
- Obavy zo zverejnenia pracovnej verzie materiálov na širšie pripomienkovanie:
 - Materiály sa väčšinou dokončujú na poslednú chvíľu, nie sú „spôsobilé“ byť zverejnené, sú nedotiahnuté
 - ak by sa taký materiál zverejnil, tak hrozí, že odvolajú ministra (obavy z politických dôsledkov)
 - Nie je vôľa zverejňovať predbežné verzie, najmä pokiaľ nie sú „posvätené“ riaditeľom, prezidentom, ministrom...

Nedostatok: Absentujúca dokumentácia

- Neexistujú zápisnice z individuálnych stretnutí (neregulovaný lobbying?)
- Chýba správa z participatívneho procesu odlišená od finálneho materiálu

PRVKY DOBREJ PRAXE

Alebo na čom môžeme stavať?...

- Otvorenosť rezortov (umožnenie vstupu nových stakeholderov do procesu, ak o to vyjadrili záujem)
- Využívanie zapájania verejnosti ako nástroja na skvalitnenie materiálu
- Minimálne v 3 prípadoch z 12 nadštandardné zverejňovanie informácií
- Prezentácie a diskusie aj na širších fórach, mimo pracovnej skupiny (7/12)
- Zapracovanie neformálnych pripomienok aktérov ešte pred MPK
- V niekoľkých prípadoch delegovanie riadenia procesu, zazmluvnenie profesionálnych facilitátorov